

Jacqueline Epskamp

Stellenbosch

Anthos | Amsterdam

Ik vind niet dat je het Henk kunt aanrekenen. Hij was een kind. Laat ik zeggen: je kunt hem niet álles aanrekenen. Soms zijn er dagen waarop het geen rol lijkt te spelen, maar het is er wel. Het is er altijd. Het is niet zo dat je er mee leert leven. Het bepaalt je leven. Met mijn man heb ik er nooit over gepraat. Het licht gaat langzaam uit. Ik vind het niet zo erg. Alles bij elkaar genomen ben ik behoorlijk goed terechtgekomen. Meer zat er niet in. Dat moet je accepteren. We kunnen niet allemaal koning zijn.

Ik ben opgegroeid in een kindertehuis. Mijn moeder heeft me bij mijn geboorte afgestaan. Vader onbekend, vroeger was dat een schande en leuk wordt het nooit. Mijn moeder mocht mij vanaf mijn zesde een of twee keer per jaar een dagje ophalen. Ik zou niet meer geadopteerd worden, dus als mijn moeder en ik ons toch nog zouden hechten, dan was dat geen probleem. Maar daar hoefden ze niet bang voor te zijn. Het aantal contactmomenten, zoals dat tegenwoordig heet, was zelfs voor een hunkerend kind als ik veel te weinig om tegemoet te komen aan mijn verlangens.

Ik bleef tot mijn twaalfde in het tehuis. Er kwamen steeds nieuwe kinderen, kleine kinderen, maar de meeste verdwenen na een tijdje weer. Heel lang heb ik gedacht dat ze door een kinderlokker meegenomen werden, maar nee, ze kregen nieuwe ouders. Een paar jaar geleden kwam ik op de braderie in gesprek met een vrouw van mijn leeftijd, die ik vaag herkende. Het was Mia. In het kindertehuis sliepen wij samen in één bed, tot zij er ineens niet meer was. Een tijdje had ik het bed voor mij alleen en toen kwam Grietje erbij, maar die is ook niet lang gebleven, wat niet erg was, want ze was een bedplasser. Mia vertelde over haar adoptie. Ik weet niet waar het verhaal van de kinderlokker vandaan kwam. Misschien zeiden ze het om ons onder de duim te houden, om te kunnen dreigen. Het was wel gek dat

juist de hele kleintjes en de brave kinderen verdwenen. Goed, door de ontmoeting met Mia was dat hele idee van die kinderlokker eindelijk uit mijn hoofd. Zo'n verhaal blijft dus heel lang hangen, terwijl je eigenlijk wel weet dat de waarheid anders is. We zouden snel weer afspreken, maar dat is er niet van gekomen.

De eerste keer dat ik door mijn moeder een dagje opgehaald werd – de meeste keren daarna trouwens ook – gingen we naar haar familie. Ik meen zelfs dat ze nog bij haar ouders woonde. De bank zat vol vreemde mensen. Ik ging als een nieuwe lap stof van hand tot hand. De een na de ander trok mij naar zich toe, gaf een klopje tegen mijn maillot en stuurde me met een tikje van de andere hand door naar de volgende.

Niet onbelangrijk: iedereen gaf geld. Het leek wel collecteren. Aan het einde van de dag bracht iemand mij terug, een oudere man, hij noemde zich oom. Ik zat bij hem op de stang van zijn fiets. Onder het fietsen rookte hij een sigaar en vroeg of ik het leuk had gevonden. Ik zei ja, maar het voelde vreemd dat er een kamer vol familie was en ik als enige vertrok, en nog vreemder voelde het dat iedereen dat normaal vond.

Met kleine, maar vanzelfsprekende bewegingen werd de ruimte rond mijn weggevallen plaats opnieuw ingedeeld. Vergelijk het met een bad. Je bent nog niet uitgestapt of het wateroppervlak heeft zich alweer aaneengesloten. Het water is nog warm en er is misschien nog schuim, maar teruggaan is geen optie.

Op mijn twaalfde werd ik dienstmeisje. Het was oorlog en voor de grote kinderen werd een betrekking gezocht. Ik kwam in een herenhuis in Leeuwarden terecht, waar ik een kamertje op zolder kreeg. Mijn eerste eigen kamer, en die stijve witte lakens, die naar zeep roken, dat was heerlijk. Ik had geluk dat ik al twaalf was, want met veel van de kleintjes is het niet zo goed afgelopen, heb ik later gehoord. Die konden nergens naartoe. De vrouw des huizes was een Duitse. Ze was streng en in het begin kon ik haar niet verstaan, maar beetje bij beetje leerden we elkaar waarderen. Alles wat ik bij haar leerde, was een voorbereiding op mijn eigen gezin, zei ze altijd. Het was net of ze mijn gedachten kon lezen. Een eigen gezin was mijn grote droom.

'I stand here before you filled with deep pride and joy: pride in the ordinary, humble people of this country. You have shown such a calm, patient determination to recall this country as your own... and joy that we can loudly proclaim from the rooftops. Free at last, free at last!'

Henk wakte zijn maaltijd bij elkaar op zijn Boretti-fornuis en keek naar de televisie, waar Mandela zijn overwinningsspeech uitsprak, omringd door getrouwen van jaren her: Sisulu, Mbeki en de weduwen van Chris Hani en Martin Luther King. Het kwam hem toe, die goede man. Zoveel jaar gevangen en zoveel jaar ongebroken. Een tengere, grijze man, overeind gebleven door op Robben-eiland de discipline van een topbokser te bewaren.

Hij ontkurkte een cru bourgeois medoc van Château de Panigon, schonk een bodempje in, hield zijn glas tegen het licht en liet het walsen in zijn hand. Hij boog voorover en rook, keurde, beoordeelde, proefde. Iets te veel tannine, zoals hij had verwacht, maar dat zweempje vanille was aardig en die houttonen ook. Veel rood fruit, al bleven de frambozen te veel op de achtergrond; een lange af-dronk. Een goede wijn, maar niet volmaakt. Niet de beste fles uit de serie. Het jaar, het wijnhuis, het gaf een indicatie, maar uiteindelijk ging het om die ene fles. Daar moest je mazzel mee hebben.

Mandela had ook een glas wijn in zijn hand. Hij hief zijn glas en nam een slok. Bij leven al een legende, dat moet je hebben. Hij voegde een handje sugar snaps toe aan de gesneden biefstuk, babymais en paprika. De telefoon ging. Marie natuurlijk. Miljoenen en miljoenen mensen over de hele wereld delen dit moment met ons,

juichte ze. Heerlijk die jeugdige naïviteit. Hij luisterde maar half naar de rest van haar voorspelbare woorden. Niet dat hij haar niet liefhad, maar hij had zich al sinds zijn vroegste jeugd aangewend effectief met zijn energie om te gaan. Op de achtergrond hoorde hij de medebewoners van het studentenhuis meejoelen met een spelletjesshow. Nu al verveeld. De afgelopen vijf jaar waren er zoveel historische momenten geweest, die met bewondering of verbijstering via de televisie gadeslagen konden worden, dat dit voor de jeugd de norm was geworden.

Hij reageerde pas weer toen zijn dochter vertelde dat haar tante op haar verjaardag kwam. Betty zat op dit moment waarschijnlijk in de kantine bij de arbeiders. Ze zou op een harde stoel zitten, lauw bier drinken en pathetisch om zich heen kijken, zich één voelen met hen. Niet het moment om naar Nederland te komen. ‘In de oogsttijd?’

Marie reageerde geprikkeld op zijn verbazing. ‘Ja, is dat zo gek?’
‘Dat deed ze vroeger nooit.’

‘Maar nu word ik eenentwintig.’

‘Ja. Heb je al bedacht wie je uit gaat nodigen?’

‘Niet zoveel. Wat mensen van de universiteit en de rederij. Je eenentwintigste verjaardag is hier niet zo belangrijk.’

‘En van atletiek?’

‘Ja, maar die gaan vroeg weg. Die drinken niet en de studenten willen bier. Je hoeft je dus niet uit te sloven met je wijn.’

‘Maar je wordt eenentwintig. Ik sloof me graag uit.’

‘Weet ik, maar maak het niet te gek. Ik ga oma nog even bellen. Dag, pap.’

Zuid-Afrikaanse wijn werd steeds populairder. De opkomst was onstuitbaar, alsof Mandela met zijn glas een teken had gegeven. Niet subtiel, maar al snel zou het succes van Zuid-Afrikaanse wijn geen grenzen meer kennen. De shiraz, de pinotage en de chenin zouden in alle provincies de voorspoed beklinken van bruidsparen, jubilarissen en examinandi. Ze zouden wit, rosé en rood stralen in het glas van promovendi, op de vrijdagmiddagborrel van advocatenkantoren en bij de lunches van een selecte voorhoede, die nooit

een bedrijfskantine van binnen zag. Via de sluiproute van de goedkoopste supermarkten zouden ze een tijdje later vanwege de lage prijs terecht komen bij de argeloze vrouwen van bouwvakkers en zouden ze scholieren naar hun eerste dronkenschap voeren. Zo was het ook gegaan met de Italiaanse chianti in mandflessen en daarvoor met moezelwijn, die niet vanwege het alcoholpercentage maar door de vele chemische toevoegingen buiten het bereik van kinderen moest worden gehouden.

Hij keek op de routelijst. Eerst zou hij naar Cor Poppelaars gaan, dan zou hij de files rond Amsterdam kunnen vermijden. Heen en weer lopend naar de geacclimatiseerde kelder vulde hij zijn bus met wijn. De bestelling voor Poppelaars pakte hij als laatste, zodat die als eerste eruit kon. Op het deksel van de houten kisten was de naam van de afzender gebrand: Château Beychevelle. In dat Franse kasteel aan de Gironde, bij het dorpje Saint-Julien, had hij stage gelopen en zijn ex-vrouw ontmoet. Het kasteel was grotendeels zelfvoorzienend. Er stonden dikwijls konijn en eend op het menu en ook groenten en fruit kwamen van eigen grond. Een paradijselijke plek, waar hij de beste tijd van zijn leven had doorgebracht. Een zorgeloze tijd.

Poppelaars was een van zijn trouwste afnemers, de eerste die wijn bij hem besteld had na zijn terugkeer naar Nederland in het begin van de jaren tachtig. Hij was net begonnen met zijn restaurant in de duinen, een bunkerachtig gebouw dat minimalistisch was ingericht. Hij had Henk gevraagd zijn wijnkaart samen te stellen en de kelder te vullen. Ze kenden elkaar van het wielrennen en hielpen elkaar omhoog. Al na twee jaar had Poppelaars een ster gekregen, en later nog één. Maar Cor had hem nu niet meer nodig. Hij nam nog af uit vriendschap, maar die zou slechts worden. Dit merkte hij aan de manier waarop hij achter hem aan liep bij het uitladen van de wijn. Hij ging onduidelijker praten, omdat hij niet hardop wilde zeggen dat hij de Franse wijnen te begroetelijk vond worden. Zuid-Afrika was de nieuwe trend en hij moest in huis hebben wat de gasten van hem verwachtten. Hij was natuurlijk niet zo'n kenner als Henk, maar het verschil in prijs was stukken groter

dan het verschil in kwaliteit rechtvaardigde. Laatst, op een barbecue, had de pinotage hem aangenaam verrast. Een heel eigen, pure smaak.

Poppelaars moest het helemaal zelf weten, maar het zou hem zijn sterren kosten, eerst de ene en dan de andere. De kenners zouden zeggen dat zijn restaurant vanaf het begin overgewaardeerd was geweest. Volgens Cor zou het zo'n vaart niet lopen. 'Hoeveel mensen proeven het verschil tussen een wijn van tien en een wijn van tachtig gulden? Hoeveel mensen hebben jouw neus?'

Daarin moest Henk hem gelijk geven. Maar van die neus had hij tot nu toe weinig plezier gehad. Die gunde hij aan niemand.

Er waren meer tekens. Als je ze wilde zien, waren er overal tekens, maar de hond, daar kon hij niet omheen. Hij reed weg bij Poppelaars en ineens dook het beest op en versperde hem de doorgang. Waar hij vandaan kwam was hem een raadsel. Cor had geen naasteburens. Vaalbruin stond hij midden op de weg en keek hem aan met gele ogen waarin de pupillen inktzwart fonkelden. Onder zijn buik klitten zijn haren vochtig samen. Op slag vergat Henk de bus. Zijn handen gleden van het stuur. De bus slipte en belandde in de berm. De kratten achterin rammelden. Een auto claxonneerde. Toen Henk weer keek was de hond verdwenen. Hij twijfelde of hij het beest echt had gezien. Misschien was het een projectie van zijn brein geweest, maar voor het effect maakte dat niets uit.

Die avond zouden zijn nachtmerries begonnen zijn, als hij niet op de verjaardag van Marie tegen Shelley aangelopen was. Nu kreeg hij uitstel in ruil voor een verzengend verlangen, dat misschien erger en zeker dwingender was. Pas veel later zou hij gaan inzien dat die ontmoeting geen toeval was, maar dat die deel uitmaakte van een groter plan, in gang gezet door hogere machten waarin hij eerder nooit geloofd had.

Al vroeg was hij op het feest aanwezig, in een zaaltje in Amsterdam-Oost dat hij kende van de bruiloft van een collega. Er was een bescheiden podium en de wanden waren bedekt met gecapitonneerd donkerrood fluweel, waardoor de zaal de aanblik bood van

een groot boudoir. Niet dat hij dit erg stijlvol vond, maar stukken beter dan het gemiddelde feestzaaltje met rechte wanden, tl-licht en toiletten in het souterrain. Met een paar tafels en een wit laken maakte hij een buffet, waar hij flessen wijn en glazen op zette. De biertap plaatste hij op een andere tafel, bij de borrelnootjes en zoutjes. Terwijl hij de muziekinstallatie aansloot, kwam Marie binnen en keek het zaaltje rond.

‘Wat is er?’

Kouwelijk verstopte ze haar handen in de mouwen van haar vest. ‘Het is te groot. Er komen altijd minder mensen.’

‘Gasten brengen andere gasten mee.’

‘Mijn vrienden niet.’

‘Wacht nou maar af. Het komt goed. Wat vind je ervan?’

‘Dat podium hoeft echt niet.’

‘Je wordt eenentwintig.’

Marie zuchtte. ‘Ga je je nog omkleden, pap?’

Ze maakte hem bewust van zijn spijkerbroek, oude werkmansschoenen en overhemd. ‘Natuurlijk.’

‘Wat trek je aan?’

‘Mijn trouwpak, denk ik. Dat heb ik pas één keer aangehad en het past nog prima. Geen grammetje erbij.’

Marie kon zijn luchtige toon niet waarderen en keek hem koel aan. ‘Moet je doen. Retro is in.’

De gasten druppelden binnen. Studenten, atleten, collega's en Japanners die Marie kende via haar studie Japanse taal- en letterkunde. Haar vriendinnen, Felice, Frederieke en Laurentien, kende hij al jaren. Zonder uitzondering waren het dochters van goeden huize. Hij hoorde Frederieke, een wulpse brunette, over haar zojuist beëindigde relatie met een student tandheelkunde zeggen dat het haar niets kon schelen omdat ze toch geen gaatjes had. Haar vriendinnen gierden het uit. Marie inclusief. Ze had zich omgekleed en droeg een strakke broek tot halverwege haar kuit met een jurk van soepele stof erover. Haar eeuwige vest had ze gelukkig thuisgelaten. De dj kwam binnen, zette een wollen mutsje op en stortte zich op de muziek. Zodra de dreunende beat klonk veranderde de ruimte in een feestzaal. Frederieke bewoog uitdagend met haar heupen in zijn richting en leek zijn blik te zoeken. Waarschijnlijk zag hij dat verkeerd. Hij werd bijziend en zou een bril moeten dragen.

Vanavond zou hij Betty voor het eerst zien sinds haar komst naar Nederland. Ze bracht gemiddeld één keer in het jaar een familiebezoek, maar nooit in de oogsttijd. Hij wist dat ze met hun ouders had gepraat. Dat kon alleen maar over Arkadia gaan. Betty leefde voor Arkadia; ze praatte nooit over iets anders. Volgens hem had ze niet echt een privéleven, een scharreltje her en der daargelaten. Bellen naar zijn ouders, daar was hij te trots voor. Zijn moeder, dat zou misschien nog wel gaan, maar tegenover zijn vader wilde hij zich absoluut niet laten kennen. Sinds hij in 1982 was teruggegaan naar Nederland beheerde Betty de boerderij. Nooit had hij er nog

een stap gezet, wat niet wilde zeggen dat de boerderij ooit uit zijn gedachten was verdwenen. Hij was niet anders dan zijn zus. Ook hij had lang uitsluitend voor Arkadia geleefd. De boerderij had dat effect op mensen.

Een compleet schaap in formaldehyde in een vitrine geplaatst, dat was tegenwoordig kunst. 'Away from the flock' heette het. Hij draaide de ansichtkaart om. Op de achterkant stond: 'Hartelijk gefeliciteerd, dikke zoen, Anton' en de naam van de kunstenaar: Damien Hirst. Hij zette de kaart terug bij de andere kaarten en cadeaus en schoof de bonsai, die hij samen met een bundel tweetalige haiku's cadeau had gegeven, meer naar de voorgrond.

'Dat is zeker jouw cadeau?' De stem van zijn zus klonk geamuseerd.

Hij draaide zich om. Haar ogen dwaalden weg van de bonsai en keken hem onderzoekend aan. Ze droeg een kleurige jurk met een brede ceintuur en hield een kunstwerk van ebbenhout in haar handen. 'Ze heeft hem zelf uitgezocht,' verdedigde hij zich.

'Ik plaag je maar, maak je niet druk.' Ze gaf het beeld van een in elkaar gedoken naakt meisje een plaats naast de ansichtkaart met Damiens schaap.

'Heb je een goede reis gehad?'

'Ja, goed.'

'Hoe gaat het?'

'Goed, baie goed.' Haar met Afrikaans doorspekte Nederlands irriteerde hem, maar over een paar dagen zou het Afrikaans uit haar zinnen verdwenen zijn. Een andere cultuur komt ook na vele jaren maar tot een heel klein stukje onder de huid. Er waren veel mensen die na langdurig verblijf in het buitenland weliswaar stopwoordjes in een andere taal door hun Nederlands bleven gooien, zoals 'you know', 'really', 'tant mieux' en 'de nada', maar dat deden ze opzettelijk. Het zou ze geen moeite kosten weer het foutloze Nederlands uit hun jeugd te gaan spreken, maar liever bleven ze de buitenwereld herinneren aan hun andere leven, ander verleden, andere identiteit. Betty zeker, die zou het liefst over straat gaan met een ANC-band om haar voorhoofd. Nu helemaal, nu ze gewonnen hadden. Maar zij had niet gewonnen. Het was haar land niet, haar

strijd niet. Godzijdank had hij dat jaren geleden zelf wel ingezien.
‘Wat leuk voor Marie dat je op haar verjaardag komt.’

‘Natuurlijk, ze wordt eenentwintig.’

‘Ja, wat is dat hard gegaan.’

Betty was slim. Ze zou niets loslaten. Henk zou zijn ongeduld moeten bedwingen.

‘Maar ik kom ook voor jou. Ik wil graag mijn broertje weer zien. Familie is belangrijk. Vooral als die zo klein is als de onze.’

‘Gefeliciteerd nog.’

‘Dank je, jij ook.’

‘Ook met Mandela, je grote held, na al die jaren de overwinning.’

‘Dankie.’ Nu deed ze het weer. Taxerend keken ze elkaar aan. Hij wilde het niet vragen, maar kon het niet laten. ‘Hoe wordt de oogst?’

‘Ik kan alles aan de bedrijfsleider overlaten.’

‘Mooi. En de oogst?’

Een blos vloog over Betty’s wangen. ‘Hoog in de suikers, vooral de shiraz.’

‘Dat is de trend, ja, steeds zoeter.’

Betty knikte vluchtig. ‘Zondag trakteer ik op een etentje bij de Chinees in Hoorn, voor pa en ma en jullie.’

‘Ter ere van wat?’

‘Moet er een reden zijn om gezellig even bij elkaar te zijn?’ Ze wuifde naar Marie, pakte een glas en liep bij hem vandaan. ‘Tot later.’

Hij bleef achter en schonk een nieuw glas in. Marie had gelijk. Er waren weinig liefhebbers voor de wijn, die hij vorig jaar zelf in Saint-Émilion had uitgezocht. Degenen die wel wijn dronken, waren onverschillig en dronken ervan zonder te proeven.

Een uur later was het feest in volle gang. Wat verloren liep hij rond in zijn pak, waarin hij zich enerzijds *overdressed* voelde. Anderzijds wilde hij ermee laten zien hoe belangrijk hij de verjaardag van zijn enige kind vond. Zich periodiek voor haar uitsloven was het minste wat hij doen kon. Marie danste uitdagend met een jongen die hij

niet kende. Er waren veel mensen die hij nog nooit had gezien. Zijn dochter leidde met haar sport, studie en werk een druk en gevarieerd bestaan. Alles in haar huidige leven stond in het teken van de toekomst. Dit was nog maar het begin. Ze kon nog kampioen worden op de vierhonderd meter, hoogleraar worden of een hoge positie in het bedrijfsleven gaan bekleden. Misschien zou ze een tijd in Japan gaan wonen. De Aziatische toeristen op de rondvaartboot waar ze twee dagen per week als gids werkte, wond ze om haar vinger door zich nog beleefder en gereserveerder te uiten dan zij. Dat was haar talent, om zich als een kameleon te plooiën naar de omstandigheden.

Hij zag Betty dansen met Rolf, een jongen die bij Marie op de middelbare school in Velsen had gezeten. Zijn zus danste goed, en hij zag dat Rolf met haar flirtte. Zou hij niet gedurfd hebben op die leeftijd. Een paar Japanners waren snel dronken aan het worden. De glazen bier waren te groot voor hen. De kleinste smoesde met de dj en nam de microfoon. De dj zette nieuwe muziek op. Marco Borsato's 'Dromen zijn bedrog' schalde door de ruimte. De woorden vielen weg en de Japanners gaven de karaoke-act weg die ze in nuchtere staat voor Marie hadden ingestudeerd. Met hun armen om elkaars schouders stonden ze op het podium en bralden de tekst. Die was grotendeels onverstaanbaar, maar het publiek zong mee en vulde de gaten op. 'De meeste dromen zijn bedrog en als ik wakker word naast jou, dan droom ik nog.' Het was hilarisch en hij was trots dat het podium niet onbenut bleef. 'Ik voel je adem, ik zie je gezicht. Je bent een droom die naast me ligt.' Alle gasten hosten en dansten nu door de ruimte. Hij wist zich niet goed een houding te geven. Met zijn glas in de hand bleef hij in de buurt van het buffet en probeerde door zacht mee te deinen met zijn hoofd de indruk te geven dat hij het naar zijn zin had. Hij beschouwde het als een persoonlijk mankement dat hij zich niet kon laten gaan, maar het hinderde hem niet meer. Betty voerde de polonaise aan en leek volledig in haar element. Blonde Rolf klampte zich als een verschrikte kip aan haar schouders vast. 'Je kijkt me ááán, je rekt je uit. Eén keer in de zoveel tijd komen dróómen uit.'

Hij draaide zijn rug naar de zaal toe. Een jongen van wie hij wist

dat hij Jan-Jaap heette en in het studentenhuus van Marie woonde nam het laatste restje rood uit een fles en vulde zijn glas aan met wijn uit een nieuwe fles zonder naar het etiket te kijken.

Een van de drie Japanners die net nog op het podium stond, sprak hem aan. ‘Congratulations.’

‘Thank you.’

‘You have a beautiful daughter.’

Hij zag dat er een nieuwe gast de zaal in kwam. Een zwarte, kleurrijk geklede vrouw die deels schuilging achter een grote bos bloemen, maar niet genoeg om haar schoonheid te verbergen. Iemand als zij zou onder alle omstandigheden en op alle plaatsen onmiddellijk opvallen.

De Japanner wachtte nog op een reactie.

‘You too, I mean, thank you,’ stotterde hij.

De Japanner liep knipmessend weg.

Henk had alleen oog voor de schoonheid met haar bloemen. Wie was zij en hoe kende ze Marie? Hij registreerde dat Betty enthousiast op haar afliep en haar op beide wangen kuste. Zijn zus die deze vrouw kende, aanraakte... Ze liepen zijn kant op. Hij ging ervan uit dat ze door zouden lopen naar de emmer water achter het buffet waar de boeketten in gestald werden, maar Betty wenkte Marie en halverwege bleven ze staan. Zijn zus stelde Marie en de nieuwe gast aan elkaar voor. Zij kenden elkaar dus niet. Ze feliciteerde zijn dochter en overhandigde de bloemen. Betty liep terug naar de dansvloer, Marie ging met de bloemen naar de emmer. De vrouw leek te aarzelen tussen meelopen of staan blijven. Ze koos voor het laatste en keek de zaal rond. Haar ogen bleven rusten op de zijne en op hoge benen liep ze rustig op hem af. Wat een weelde, wat een overrompelende verschijning. Hoe kon iemand zó mooi zijn?

‘Maries vader? Gefeliciteerd.’ Ze stak haar hand uit. ‘Shelley Yona.’

De naam hamerde in zijn hoofd, terwijl hij zijn hand in de hare legde. Hij hoopte dat zijn stem normaal klonk. Zijn ademhaling ging haar eigen gang. ‘Henk Keppel. Hoe weet je dat ik de vader van Marie ben? Lijken we op elkaar?’

‘Je bent de enige hier die qua leeftijd in aanmerking komt om haar vader te zijn.’ Zo.

Marie voegde zich bij hen. ‘Shelley woonde vroeger ook op Arkadia.’

‘Maar zodra het kon, ben ik ervandoor gegaan.’

Het duizelde hem. Hij probeerde haar leeftijd te schatten. ‘Dat zou ik nog moeten weten.’

‘Mijn vaders geheugen is een zeef. Het is al een prestatie dat hij mijn verjaardag onthouden heeft.’ Maries vrienden op de dansvloer riepen haar. ‘Praten jullie maar over de goede oude tijd.’ Ze maakte zich uit de voeten.

Hij bleef achter met Shelley en probeerde te bedenken wat de volgende stap zou moeten zijn, maar weer was zij hem voor.

‘Ik herinner me jou nog wel. Je bent weinig veranderd.’

‘Dat lijkt me sterk. Ik ben al twaalf jaar weg.’

Ze knikte naar het glas in zijn hand. ‘Heb je die beroemde neus nog?’ Zonder zijn antwoord af te wachten, pakte ze het glas uit Henks hand, walste het quasigewichtig rond en bracht het naar haar neus. Daarna sloot ze haar ogen en nam een slok. Eindeloos lang, naar het scheen, spoelde ze de wijn tussen haar wangen heen en weer terwijl ze hem aan bleef kijken. Ten slotte gaf ze het glas terug. Haar hand beroerde de zijne. Hij voelde de tinteling. ‘Nu jij.’

Haastig, te haastig, nam hij een slok.

‘En? Bouquet van rood fruit? Fluweelzachte afdronk?’

‘Je weet het beter dan ik.’

‘Ik zeg maar wat. Jij bent de expert.’

‘Het is helemaal goed. Meer valt er niet over te zeggen.’

‘Ik dacht dat er veel meer bij kwam kijken.’

Wat dan? Zijn hoofd was leeg. ‘Een goede wijn doe je met woorden altijd tekort. Er is nog iets waar ik geen woorden voor heb... jouw schoonheid.’

Ze lachte, natuurlijk lachte ze.

Het was een belachelijke opmerking. ‘Sorry.’

‘Waarvoor?’

‘Voor al die clichés.’

Ze haalde haar schouders op.

‘Ik kan het net zo goed nog erger maken,’ ging hij door. Hij schaamde zich, maar ze mocht niet weglopen. ‘Wil je wat drinken?’ Hij rommelde tussen de flessen op tafel. ‘Een andere fles proberen?’

Dat wilde ze niet.

‘Bier?’

‘Nee, ik moet weg.’ Ze gaf hem een hand. Een beeld dat decennia-lang verborgen was gebleven, lichtte op als een televisie die aansprong in het donker. Hij zag zichzelf als kind over een braakliggend terrein rennen. Een maanverlichte nacht. Een korte broek waar zijn knieën knokig uitstaken. Uit het fijnbos dook een zwart meisje van een jaar of twee op, dat hartverscheurend huilde. Hij remde af, onzeker wat te doen, maar aangedaan door haar tranen. Alleen een rood T-shirt droeg ze, dat tot halverwege haar billen reikte, geen luier, geen onderbroek. Haar mollige voetjes waren grijs van het stof. Zodra hij inhield, was zij stil. Ze liep op hem af en legde haar handje in de zijne. Samen liepen ze over een zandpad naar de barakken in de verte. Hij was er nooit geweest, maar wist dat daar de zwarte kinderen woonden.

‘We zitten op het afgesproken aantal fusten. Wilt u bijbestellen?’

Op de plaats waar net Shelley had gestaan, stond iemand die hij vaag herkende als de beheerder van het zaaltje. ‘Doet u maar, zoveel als nodig is.’ Gedesoriënteerd keek hij om zich heen. Shelley was nergens meer te bekennen.

Hij rende naar buiten en keek de verlaten straat in. Links lage, onverlichte bedrijfsgebouwen van baksteen met stalen rolluiken, rechts een benzinepomp. Verderop loodsen van verschillende afmetingen met golfplaten daken.

Ze was weg.

Hij liep terug naar binnen, waar de stemming uitbundiger was geworden. Het feest voor Marie was in ieder geval geslaagd. Dat was één ding. Niet veel dingen in zijn leven waren geslaagd. Feitelijk niks. Op Marie na dan. Zijn dochter was intelligent, ambitieus en lief. Verder was alles goed mislukt. Op zijn drieënveertigste werd het tijd dat toe te geven. Qua inkomen, opleiding en sociaal milieu zat

hij in de middenmoot. Op zijn best was zijn leven middelmatig. Middelmatig, onopvallend en inwisselbaar. Middelmatig zijn omdat je niet méér hebt meegekregen is vergeeflijk, maar middelmatig zijn door je talent ongebruikt te laten niet. Hij had een talent en hij had het ingezet naar zijn volle vermogen, van kinds af aan, totdat dit in 1982 werd afgestraft. Het kwartje was gevallen en hij was terug naar Nederland gegaan. Vanaf dat moment was zijn doel geweest zijn leven verder in de luwte te slijten en hoogte- en dieptepunten zoveel mogelijk te vermijden. Nu was uit de mist van zijn verleden een vrouw opgedoemd door wie hij totaal van slag was. Hij schatte dat ze een jaar of tien in leeftijd verschilden. Op zijn achttiende was hij naar Frankrijk vertrokken; toen moest zij een jaar of acht geweest zijn. Maar als hij aan de kinderen van Arkadia uit die tijd dacht, herinnerde hij zich slechts een kluwen zwarte, bruine en halfbruine kinderen, in elkaar gestrengelde ledematen zonder gezicht.

Hij moest het weten. Hij moest alles weten. Wie was zij en was het toeval dat ze ineens opdook op de verjaardag van zijn dochter? Marie kende haar niet eens.

Betty stond in een hoek met een paar Japanners om zich heen. Ze deed hun voor hoe ze 'Niet naar huis toe gaan, niet naar huis toe gaan' moesten zingen. De Japanners zongen haar bloedserius na. De studenten om haar heen hadden, dronken, de slappe lach. Hij zag ervan af haar aan te spreken en liep opnieuw naar de wijn. Het was een zootje geworden. Om iets om handen te hebben, ruimde hij wat op. Zijn hoofd gonsde. Betty die in de oogsttijd naar Nederland kwam en de verschijning van een mysterieuze, bloedmooie vrouw die beweerde hem van vroeger te kennen.

Er was maar één iemand die hem echt kende: zijn pleegvader. Jaren had hij hem niet gesproken, maar nu kon hij niet langer wachten. Hij ging naar de beheerder bij de portiersloge. 'Kan ik hier ergens bellen?'

'Er staat een munttelefoon achter in de gang.'

'Ik moet naar het buitenland bellen. Kunt u wisselen?' Hij pakte een biljet van tien gulden uit zijn portemonnee.

De beheerder stalde de munten een voor een voor hem uit, alsof het roulettefiches waren.

Uit zijn hoofd toetste hij een nummer in. De telefoon ging over. 'Bernard Castel.'

Hij zweeg, geëmotioneerd door het horen van de stem van degene die hij wanneer er geen anderen bij waren zijn vader noemde, in gedachten pleegvader of Bernard en in het openbaar 'Castel', of 'buurman'. Maar hij kon zich niet herinneren wanneer hij zijn naam voor het laatst hardop uitgesproken had. Zijn ouders vroegen uiteraard nooit naar de Castels; Betty zag hij hooguit eenmaal per jaar, en zij ging zo op in Arkadia dat ze misschien niet eens wist dat ze nog altijd dezelfde burens had.

'Hallo? Wie is daar?'

'Ik ben het...'

'Henk! Hoe gaat het, jongen?'

'Goed, pa, goed. En met jou en Simone?' Op de achtergrond hoorde hij een vreemd geluid. Hij weet het aan de verbinding.

'Alles is goed. Heb je je zuster al gesproken?'

'Ja, ze is hier. Marie is jarig.' De guldens ratelden erdoorheen. Hij gooidde de laatste twee erin. 'Mijn munten zijn bijna op.' Wat haatte hij dit soort benepenheid.

'Luister, jongen, je kunt beter terugkomen.'

'Dat moet je me niet vragen.' Hij hing op en ging met zijn glas wijn buiten op de stoep zitten. De aprilnacht was tamelijk koud en zijn trouwpak, ooit gedragen in een zinderend heet Paarl, bood niet veel soelaas. Hij luisterde naar de geluiden. Station Muiderpoort was niet ver weg. Hij hoorde een goederentrein en heel in de verte de sirene van een ambulance. Waar de straat een doorgangsweg kruiste, kwam af en toe een auto of een fietser voorbij. Vredige geluiden.

Hij dacht aan de huid boven haar borsten, die de randen van haar blouse net niet raakte.

Er was nog niets gebeurd, maar alles was al veranderd.

3

Samen stapelden Betty, Marie en hij in hoog tempo de stoelen op elkaar in torens van maximaal vier, zoals afgesproken met de beheerder. Betty en hij grepen tegelijkertijd dezelfde stoel. Hij was niet van plan om los te laten. 'Je zei dat Shelley op onze boerderij woonde? Wanneer dan?'

Ze trok de stoel met zachte dwang uit zijn handen, maakte de laatste stapel compleet en begon cadeaupapier, kapotte slingers en sigarettenpeuken bij elkaar te veggen. 'Heb je ruzie gemaakt? Ik heb haar helemaal niet meer gesproken.'

'Ze moest weg.'

Marie liep langs met in elke hand een vuilniszak. 'Heb je zitten flirten?'

'Ik zou niet weten hoe dat moet.'

Zijn dochter wisselde een geamuseerde blik met zijn zus. Betty keek hem strak aan. 'Tot 1982. Ik heb gezorgd dat ze na de inval naar Nederland kon. Het werd toen te gevaarlijk voor haar om op Arkadia te blijven, als je begrijpt wat ik bedoel.'

En of hij dat begreep. Een fontein van groene glasscherven en rode wijn zeeg ineem en vormde een stroom die langs en over de ravage op het erf meanderde. De steeds breder wordende stroom kroop traag naar de schuur, als door een magneet aangetrokken door de brede luchtstrook onder de deur.

'Waar woonde ze?'

'Bij haar ouders, de Yona's, weet je wel. Een van de laatste barakken. Haar ouders wonen er nog. Haar vader werkt nog steeds voor ons.'

‘Zegt me niks. En nu?’

‘Wat nu?’

‘Waar woont ze, wat doet ze?’

Betty veegde het vuil in een hoek en liep naar de andere kant. ‘Wat gaat jou dat aan? Hou jij je maar bij je grand cru’s.’

‘Grand cru’s de table,’ zei zijn dochter lachend.

‘Ho, ho, vraag ik politiek gevoelige informatie? Die tijden zijn voorbij.’ Betty reageerde niet. Hij moest het over een andere boeg gooien. ‘Jij hebt haar meegebracht. Waarom?’

Betty draaide zich om. Ze had de bezem vast alsof ze er dadelijk op weg zou vliegen. ‘Ik vond het belangrijk dat er iemand van vroeger op Mariës eenentwintigste verjaardag was. Shelley heeft vaak op haar gepast, nadat Claire en jij uit elkaar waren. Jij weet dat natuurlijk niet meer, voor jou lijken alle zwarten op elkaar.’

‘Pa heeft een slecht geheugen.’

‘Een selectief geheugen, bedoel je.’

Hij slikte de belediging. Voor Betty zou hij letterlijk en figuurlijk altijd een blanke boer blijven. Die houding had ze al sinds haar vijftiende aangenomen en was onwrikbaar gebleken. Er zat meer achter haar komst naar Nederland dan ze wilde prijsgeven en hij had het vermoeden dat Shelleys komst hier iets mee te maken had. Zijn nieuwsgierigheid werd voorlopig echter geheel overschaduwd door de begeerte naar Shelleys lichaam, waarvan hij zich nauwelijks een voorstelling durfde te maken.

Hij bracht Marie naar de studentenflat in Diemen. Het verlichte trappenhuis liep als een ritssluiting door het donkere gebouw.

Ze stapte uit, pakte haar tas en kuste hem vluchtig op de wang. ‘Dag, pap. Bedankt voor alles. Het was een geweldig feest. Alleen jammer dat ouma en oupa er niet waren.’

‘Ze zouden er niet veel aan gehad hebben. Veel te druk.’

‘Ouma houdt van dansen.’

‘Ja, maar niet met opa. Vond je het echt leuk?’

‘Tuurlijk. Maar mijn tweeëntwintigste verjaardag organiseer ik zelf.’

‘Goed plan.’ Hij keek haar na. Ze liep naar de ingang, die van een bankgebouw had kunnen zijn. Een lange, slanke gestalte. Met haar

andere verjaardagen was hij snel klaar geweest. Hij vond het onhandig, vriendinnetjes over de vloer; ze renden alle kanten uit. Meestal gingen ze naar de bioscoop, gevolgd door een bezoek aan een fastfoodrestaurant. Geen rommel thuis en succes verzekerd.

De gedachte aan zijn nieuwbouwwoning in Velsen benauwde hem. Het zwartleren bankstel waar nog maar heel weinig bezoekers hun blote benen tegenaan hadden geplakt en zijn slaapkamer boven, waar gedurende de meer dan tien jaar dat hij er woonde nog minder mensen waren geweest. Het huis zag er uit of het net betrokken was. Als hij nu naar huis ging, zouden de uren tot de ochtend voorspelbaar verlopen. Hij zou een fles wijn opentrekken om de dag te besluiten met een goed glas. Dat was het enige van vroeger waar hij aan vasthield. Het enige wat hem nog overeind hield, dacht hij soms, de troost van kwaliteit. Op de bank, onder de douche en anders wel op zijn bed, zou hij de hand aan zichzelf slaan, zoals fietsmaat Gerard dat noemde, om de onrust te bezweren en opdat hij beter zou slapen. De armzaligheid ervan kneep zijn hart samen. Hij kon niet naar huis. Niet met Shelley in zijn hoofd. Al zijn bloed vloeide naar één punt en trok uit zijn slapen weg.

Binnen een kwartier was hij in hartje Amsterdam. Hij parkeerde zijn auto achter de Bijenkorf en begon aan een oriëntatieronde over de wallen en de verbindende stegen. Het was drie uur 's nachts, maar nog druk als een winkelstraat op zaterdagmiddag. Er waren veel toeristen. Ook Japanners, overdag in de rondvaartboot, nu hier, maar nog steeds liepen ze achter hun gids aan, die een vlaggetje omhooghield. Het land van de rijzende zon. De hoeren keurden hen geen blik waardig. Klandizie was van geen van hen te verwachten. Niemand zou uit de rij willen stappen. Hij dacht aan zijn dochter en haar vriendinnen, de verhalen die hij weleens las over studentes die bijverdienden als escort. Niet iets waar hij nu aan wilde denken, maar baas over zijn eigen gedachten was hij allang niet meer.

Marokkaanse jongens slenterden in groepjes voorbij; twee volgden op scooters. Een man van zijn leeftijd sprak met een grote, Dominicaanse vrouw die in wit kanten ondergoed en kousen in de deuropening van haar werkplek stond. Het bruine vlees van haar

dijen bolde over de rand van de kousen heen. Ze steunde op één been. Het andere was licht gebogen. Met de punt van haar glitter-slipper wreef ze loom over haar kuit heen en weer. De man ging naar binnen. De vrouw, nu met beide benen op de grond, wierp voordat ze de deur sloot een blik de straat in. Het was een blik waarmee ze onmogelijk iets in zich op kon nemen.

Surinaamse, Russische en Nederlandse vrouwen lonkten en lachten naar hem, alsof hij populairder was dan ooit, maar de magie ontbrak. Bij geen van hen had hij het gevoel uitverkoren te zijn. Met hun ogen keek hij naar zichzelf en zag zichzelf lopen, een man van middelbare leeftijd, een doorsnee klant, die ze zo snel mogelijk weer de deur uit zouden werken. Funest voor de opwinding, die sneller zakte dan ze gekomen was, maar hij had het tenminste geprobeerd en uitstel bedwongen.

Voor Gerda

ISBN 978 90 414 1251 5
© 2007 Jacqueline Epskamp
Omslagontwerp Mariska Cock
Omslagillustratie Jaap Vrenegoor
Foto auteur Merlijn Doornik

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Wommelgem